

1 Overzicht van het project

1.1 Projectnaam

Holland Fonds: onderzoek naar de financiële transitie-motor

Zie voor meer info, achtergrond en video: burgerplatform.nl/kin_projectinfo

1.2 Kernwoorden

Democratisering publieke geldstromen

1.3 Publiekssamenvatting

Het Holland Fonds project onderzoekt hoe publieke geldstromen gedemocratiseerd kunnen worden voor de klimaattransitie. Momenteel hebben burgers weinig zeggenschap over de toewijzing van middelen. Die worden nu niet op basis van wetenschap en ratio en kennis verdeeld maar op basis van historie, belangen en lobby. Dit project verkent de juridische en bestuurlijke haalbaarheid van een democratisch fonds dat middelen verkrijgt uit:

1. Besparingen die ontstaan door voorstellen die door de Tweede Kamer worden aangenomen.
2. Klimaatgerelateerde (massa) schadeclaims (zoals Tata Steel, Schiphol of PFAS) die deels worden ingezet voor structuurverandering. Door praktijkpartijen uit schadeprocedures te verenigen met wetenschappers, ontwikkelen we een rechtvaardige governance-structuur.

Zo creëren we een financieel instrument dat niet groeit, maar ecologische en sociale rechtvaardigheid als leidraad neemt, passend binnen een economie zonder groeidwang.

Engels

The Holland Fund explores democratizing public financial flows to accelerate the climate transition. Currently, citizens lack direct influence over resources often allocated based on historical interests rather than scientific necessity. This project investigates the legal and organizational feasibility of a democratically managed fund that redistributes resources from climate-related legal claims (e.g., Tata Steel, PFAS). By uniting litigants with academic researchers, we develop a just governance model. The project aims to create a financial instrument guided by ecological and social justice instead of economic growth, directly addressing the need for a financial system that serves a post-growth economy.

1.4 Wie zijn jullie?

*Projectpartners zijn actief betrokken bij het opstellen van het voorstel en de uitvoering van het project en bestaan (incl. de hoofdaanvrager) uit minimaal een kennisinstelling en een maatschappelijke organisatie. Voeg een tabel toe voor elke mede-projectpartner, kopieer deze tabel indien nodig. Let op: elke persoon die is opgegeven als projectpartner moet in ISAAC worden ingevoerd (als mede-aanvrager).

Projectpartner 1 (Hoofdaanvrager)	
<i>Geef de naam en contactgegevens van de projectpartner die namens het project als hoofdaanvrager optreedt.</i>	
Voornaam, Achternaam	: Reinder Rustema
Organisatie	: Vereniging Buurtgenoot
Type organisatie (weghalen wat n.v.t. is)	: Maatschappelijke organisatie
Telefoonnummer	: 06 533 879 66
Email	: info@buurtgenoot.nl
Expertise (max 5 woorden)	: Democratie, burgerparticipatie

Projectpartner 2¹	
<i>Geef de naam en contactgegevens van de projectpartner</i>	
Voornaam, Achternaam	: Prof. Dr. John Grin
Organisatie	: Universiteit van Amsterdam
Type organisatie	: Kennisinstelling
Telefoonnummer	: ██████████
Email	: j.████████@████████.nl
Expertise (max 5 woorden)	: brede welvaart, visioning, transitie governance

Projectpartner x¹	
<i>Geef de naam en contactgegevens van de projectpartner</i>	
Voornaam, Achternaam	: Onno van Sandick
Organisatie	: Wellbeing Alliance
Type organisatie	: Maatschappelijke organisatie
Telefoonnummer	: ██████████
Email	: ██████████@████████.nl
Expertise (max 5 woorden)	: Transities, veranderekunde

1.5 Checklist

Kruis aan om te bevestigen.

- Ons team bestaat uit minimaal één kennisinstelling en één maatschappelijke organisatie.
- Alle projectpartners hebben een Letter of Commitment opgesteld en bijgevoegd; per organisatie is een Letter met alle namen voldoende.

- ☒ Alle projectpartners en samenwerkingspartners zijn geregistreerd in ISAAC (1 hoofdaanvrager, de rest als mede-aanvrager) en in de tabel onder 1.4 opgenomen.
- ☒ Alle maatschappelijke partners hebben een de-minimis verklaring ingevuld en bijgevoegd.
- ☒ Indien van toepassing: aanvullende kennisinstellingen hebben akkoord ontvangen op de toetsing OF hebben ondertekende verklaringen kennisinstelling zonder toets en de-minimis ingevuld en bijgevoegd. Informatie over aanvullende kennisinstellingen wordt beschreven in de subsidieoproep H3.2.1.

2 Jullie bijdrage aan de gewenste transitie

De huidige economische transitie stagneert doordat financiële middelen gevangen zitten in bestaande institutionele logica's. Het 'niets doen' vertaalt zich hier in het:

- handhaven van extractieve geldstromen die ecologische schade financieren;
- geldstromen die geen bijdrage leveren aan de transitie (opportunity costs);
- fiscale voordelen zonder maatschappelijke meerwaarde;

Dit project doorbreekt dat door een mechanisme te ontwerpen waarin bijvoorbeeld een volksinitiatief een financiële vertaling kan krijgen door geldstromen te verleggen naar het fonds, juridische schadeloosstelling direct wordt omgezet in herstel-kapitaal, beheerd door de gemeenschap die de schade ondervindt. Hiermee beantwoorden we de call door te onderzoeken hoe we de maatschappelijke kosten van vervuiling kunnen internaliseren en democratiseren.

Ons consortium hanteert een co-creatie aanpak. De kennisinstelling brengt expertise in op het gebied van *post-growth economics* en democratische governance, terwijl Vereniging Buurtgenoot en Stichting E4all de praktijkkennis van lokale gemeenschappen en juridische trajecten inbrengen. De 'kennis-in-actie' vindt plaats in de interactie: de wetenschappers observeren en analyseren hoe burgers besluiten nemen over complexe financiële allocaties, wat weer leidt tot nieuwe theoretische inzichten over democratische financiële infrastructures.

Het doel is niet om binnen 9 maanden het hele fonds operationeel te hebben, maar om de *proof of concept* te leveren (juridisch, sociaal en technisch) waarmee we daarna groter op kunt schalen. Via bijvoorbeeld een KIN 'Versnellingsproject')

Dit project biedt de infrastructuur om geldstromen die vrijkomen bij de overheid op een rationele- en democratische wijze de besteden aan de klimaattransitie. De verdelingsmechanismen worden op een datagedreven- rationele manier ontwikkeld en bekrachtigd door een gemeenschap van burgers. Middels Maatschappelijke Kosten Baten Analyses (MKBA) wordt berekend hoe middelen het beste kunnen worden besteed ten behoeve van een snelle en sociale klimaattransitie.

Deze infrastructuur ontbreekt nu waardoor de wens van de samenleving niet wordt gerealiseerd: een adequate transitie naar een samenleving die een gezonde relatie onderhoud met onze planeet.

Het Holland Fonds is daarmee een onmisbare schakel in het Transitie Infrastructuur Framework.

De ervaring leert is dat alleen een beweging serieus genomen wordt als deze zo groot is dat deze impact heeft op de uitkomst van een eventuele verkiezing. Een burgerbeweging die structureel een groot aantal kiesgerechtigden vertegenwoordigt kan eerder op een luisterend oor rekenen dan een kleine gelegenheidscoalitie. We willen het bestaande systeem dus zo stimuleren tot een democratische dialoog.

2.1 Welk transitiethema pakken jullie aan?

- Subthema 1. Een financieel systeem zonder (geld-)groei
- Subthema 2. Regelgeving, uitvoeringskracht en institutionele vernieuwing voor economische transitie
- Subthema 3. Omgaan met verlies, niets doen en krimp
- Subthema 4. (Eigendom van) grond, ecosystemen en hulpbronnen in de (publieke) ruimte
- Subthema 5. Nieuw ondernemerschap en eigenaarschap voorbij aandeelhouderschap

- Subthema 6. **Afwentelingskosten en -baten, cascade-effecten en maatschappelijk risicobeheer**
- Subthema 7. **Tegenwerkende krachten**

We hebben Subthema 1 aangevinkt maar 2, 3, 6 en 7 zijn ook relevant.

2.2 Wat gaan jullie doen en waarom?

We gaan met diverse partners de structuur onderzoeken van het Holland Fonds. Hoe moet dat eruitzien juridisch? Gelden die via dit fonds worden besteed gelden mogelijk niet als staatssteun omdat het geen overheidinstelling is. Dat kan een groot voordeel zijn bij de bestedingsvrijheid.

Welke terugbetalingscondities kunnen er gelden? Als het fonds een revolverenfonds is, komen besteedde gelden in principe terug. Wanneer kan er sprake zijn van kwijtschelding of een donatie?

2.3 Jullie aanpak: kennis in actie

Hoe uitvoeren

We gaan met partijen praten die op dit moment bezig zijn met claims of deze mogelijk overwegen. We onderzoeken welke voorwaarden zij stellen of welke wensen zij hebben om Holland Fonds te adopteren.

Verder gaan we in gesprek met partijen die voorstellen hebben die besparingen opleveren in het bestaande beleid. Of die innovatief zijn waarbij een fonds dienstig kan zijn.

Hoe de vragen beantwoorden

De vragen zijn vooral de basis voor gespreken, bijeenkomsten en online vragenlijsten.

Het proces van zelfreflectie en leren

Tussentijdse reflectiesessies met de wetenschappelijke partner om barrières in de huidige wetgeving (systeembarrières) te identificeren en de koers van het fondsontwerp bij te stellen

Kennisborging en deling

We willen de opgedane kennis online ter beschikking stellen middels artikelen, interviews en videomateriaal. We zullen hiervoor een website inrichten met de naam HollandFonds.nl. Deze website biedt ook reactiemogelijkheden en een overzicht van alle partijen die bij het project betrokken zijn. Volledige transparantie is het uitgangspunt omdat dat onderdeel is van een wetenschappelijke mindset.

2.4 Rechtvaardigheid en duurzaamheid

Dit project adresseert niet alleen sociale rechtvaardigheid maar primair het democratisch tekort waarbij de burger is achtergesteld ten opzicht van organisaties en belangen die 'de weg weten in Den Haag'. Wij geven burgers een directe stem in het debat middels een mechanisme van inhoudelijke representatie en een mogelijkheid om zelf 'vinger aan de pols' te houden. De online community die we willen realiseren is diep democratisch: het geeft burgers mede zeggenschap in de regels die bepalen hoe hun belastinggeld wordt gealloceerd. Dat bestaat nu niet in Nederland en is daarmee innovatief.

2.5 Co-creatie & kennisontwikkeling

De impact van dit project reikt verder dan de looptijd van 9 maanden. We leveren een 'Blueprints for Democratic Finance' op, die schaalbaar is naar andere regio's of sectoren (bijvoorbeeld voor de herbestemming van PFAS-claims of lokale energiehub). Door de resultaten te delen via de KIN-netwerken, dragen we bij aan de bredere transitie-agenda van de economische sector in Nederland

2.6 Activiteiten en middelen

Dit is pionierwerk, er zijn geen andere bronnen beschikbaar om dit werk nu te financieren. Er is overleg geweest met Triodos maar die zag op dit moment geen rol voor haar zelf weggelegd.

Maand 2: System Mapping Workshop: Met partners en externe stakeholders in kaart brengen waar de grootste juridische en financiële blokkades zitten voor het Holland Fonds.

Maand 5: Tussentijdse 'Learning History': Een sessie waarin we documenteren waarom bepaalde aannames over burgerparticipatie wel of niet werkten (cruciaal voor het eindverslag).

Maand 8: Transitie-arena: Een bijeenkomst met beleidsmakers om de resultaten te toetsen aan de huidige regelgeving en aanbevelingen te doen voor systeemverandering.

In kind bijdragen

Een groot deel van het voorbereidende werk is op vrijwillige basis gedaan, daarnaast kan het project kosteloos gebruik maken van de tijdsbesteding, ICT-infrastructuur, servers en software van Stichting E4all. Deze Stichting biedt alle online faciliteiten en financiert een deel van de kosten uit eigen middelen.

2.6.1 Inspiratie (geen beoordelingscriterium)

We denken dat het fonds op termijn op eigen benen kan staan door de inkomsten die ontstaan.

Ondertekening:

14-04-2026

Harmen Bos

A large, stylized handwritten signature in orange ink, written over the text '14-04-2026' and 'Harmen Bos'. The signature is fluid and extends across the width of the page.